

“Ο κληρικός που πρόσφερε τα πάντα,ακόμα και αυτήν την ίδια του τη ζωή”

/ Γνώμες

Μια εξέχουσα μορφή του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα κατά την προεπαναστατική περίοδο είναι αναμφισβήτητα ο εκ Βλαχάβας εθνομάρτυρας παπά - Θύμιος Βλαχάβας ο οποίος στον ένα χέρι κρατούσε τον σταυρό και στο άλλο το καριοφίλι αναλώνοντας την ζωή του στον αγώνα για την αποτίναξη του Οθωμανικού ζυγού.

Αγώνα στον οποίο πρόσφερε τα πάντα , ακόμα και αυτήν την ίδια του τη ζωή περνώντας έτσι στο πάνθεον της ιστορίας ως μια ηρωική μορφή που έσπειρε τον σπόρο της λευτεριάς που άνθησε και κάρπισε αργότερα .

Στο πλαίσιο αυτού του αγώνα ένα από τα πλέον γνωστά κινήματα πριν την Επανάσταση του 1821 είναι αυτό που οργανώθηκε στην περιοχή της Θεσσαλίας από τον Θύμιο - Βλαχάβα, στις αρχές του 19ου αιώνα, εναντίον του Αλή πασά των Ιωαννίνων.

Όσον αφορά τον παπά - Θύμιο Βλαχάβα , η ακριβής χρονολογία γέννησής του είναι άγνωστη . Ωστόσο , σύμφωνα με ιστορικές πηγές , θα πρέπει να τοποθετηθεί γύρω στα 1770. Ο πατέρας του, Αθανάσιος Βλαχάβας, ήταν αρματολός στα Χάσια

(περιοχή που περιλάμβανε την έκταση μεταξύ Καλαμπάκας και Γρεβενών.

Κατά τον Κασομούλη πρέπει να πέθανε στο 1780. Ο Ευθύμιος αφού πρώτα χειροτονήθηκε παπάς (απ' όπου και το παπά-θύμιος με το οποίο έμεινε γνωστός) και ύστερα από τον θάνατο του πατέρα του ανέλαβε το αρματολίκι των Χασίων. Από αυτήν την πρώτη περίοδο της ζωής του ως αρματολού έχουμε μια περιγραφή του προξένου και περιηγητή Πουκεβίλ που έγινε δεκτός από τον Βλαχάβα και τους άνδρες του, έφαγε μαζί τους και τους άκουσε να τραγουδούν:

«...Σ' αυτόν τον ερημικό ξενώνα μας περίμενε ο Ευθύμιος Βλαχάβας, αρχηγός ενόπλων στη Θεσσαλία, με σύντροφο τον Ζόγγο, αρχηγό παλικάριών των Αγράφων και του Αχελώου. Οι δυο αυτοί καπεταναίοι με γέμισαν φιλοφρονήσεις, και θέλησαν με κάθε τρόπο να με φιλέψουν αρνί ψημένο όπως το συνήθιζαν οι ομηρικοί ήρωες... Αφού ετεμάχισαν το ψητό, έκαναν τις συνηθισμένες προπόσεις που αρχίζουν πάντοτε για ορισμένους αγίους... Οι καπεταναίοι θέλησαν έπειτα να μου προσφέρουν μια συναυλία με τους στρατιώτες τους, που έπαιρναν μετριόφρονα τον τίτλο του κλέφτη, και το κατόρθωσαν τραγουδώντας μεγάλωφωνα το τραγούδι του Μπουκουβάλα, που το συνόδεψαν με τον ήχο από τις παράτονες λύρες...».

Ο Ευθύμιος Βλαχάβας έζησε λοιπόν στα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα , χρονική περίοδο η οποία προσδιορίζεται από σημαντικά γεγονότα τόσο στο πολιτικό, όσο και στο ιδεολογικό και στρατιωτικό επίπεδο και τα οποία σηματοδοτούν καίρια τα χρόνια που θα ονομασθούν αργότερα προεπαναστατικά. Η αποδιοργάνωση του Οθωμανικού κράτους έχει προχωρήσει σε σημαντικό βαθμό, η ισχυροποίηση του Αλή πασά των Ιωαννίνων επίσης είναι γεγονός σημαντικό ενώ ο Ελληνισμός με τον ένα ή τον άλλο τρόπο βρίσκεται σε άνοδο και στην πορεία της εθνικής χειραφέτησης.

Βρισκόμαστε στα χρόνια του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1806-1812) και ο ρωσικός στόλος δρα στην περιοχή του Βορείου Αιγαίου, όπου έχει σημαντικές επιτυχίες εναντίον των Τούρκων με μεγαλύτερη εκείνη της κατάληψης της Τενέδου, γεγονός που αναπτέρωνει τις ελπίδες των ραγιάδων. Στη ναυτική μοίρα των Ρώσων έχουν ενσωματωθεί και Έλληνες πολεμιστές, ενώ φυγάδες Σουλιώτες στέλνονται από τους Ρώσους στη Λευκάδα που απειλείται από τον Αλή πασά. Με την έναρξη του πολέμου εξάλλου, ο Αλή πασάς που ανησυχεί για την ασφάλεια της επικράτειάς του είχε αφαιρέσει από τους αρματολούς των Αγράφων και του Κάρλελι (η περιοχή της σημερινής Αιτωλοακαρνανίας περίπου) κάθε εξουσία .

Μέσα σ' αυτές τις ευνοϊκές συνθήκες για την έξαρση του επαναστατικού πνεύματος, αλλά και εξαιτίας της καταδίωξης του Αλή πασά, ξεσπά πρώτα το

κίνημα του Νικοτσάρα. Στη συνέχεια ξεσηκώνεται στα Χάσια ο παπά- Θύμιος Βλαχάβας και με άλλους αρματολούς και κλέφτες του Ολύμπου, διώχνουν τους Αλβανούς ντερβενάγδες του Αλή και επιτίθενται στα ασκέρια του. Στην εξέγερση αυτή συνέδραμε και ο γέρο Ζιάκας. Ωστόσο στη φάση αυτή ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος δεν θα αργήσει, με την παρεμβολή και των άλλων ευρωπαϊκών δυνάμεων, να οδηγηθεί σε ανακωχή (συνθήκη του Τιλσίτ, 1807). Το γεγονός αυτό ήταν ιδιαίτερα αρνητικό για τους εξεγερμένους κλέφτες και αρματολούς, αφού η θέση του Αλή πασά ενισχύεται σημαντικά και καταγράφει νίκες εναντίον των εξεγερμένων.

Τα πράγματα όμως δεν ηρεμούν, αφού ο Νικοτσάρας, ο παπα- Θύμιος Βλαχάβας και οι σύντροφοί τους, μετατρέπονται σε πειρατές και δρουν στο Αιγαίο. Ο παπα-Θύμιος με ναυτικές βάσεις στα παλαιά του ορμητήρια, τη Σκιάθο και τη Σκόπελο, επέδραμε και κατέστρεφε τα τουρκικά χωριά της Πιερίας, εξελισσόμενος σε φόβο και τρόμο. Παρόλο που οι περισσότεροι καπετανέοι εγκατέλειψαν τον ένοπλο αγώνα, εκμεταλλευόμενοι την αμνηστία που τους χορήγησε ο Σουλτάνος, ο παπά - Θύμιος Βλαχάβας συνέχισε αυτόνομα τη δράση του.

Ακολούθησε προσπάθεια προσεταιρισμού από την Υψηλή Πύλη. Ο σουλτάνος ανάγκασε τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε' να στείλει προτροπές στον παπά - θύμιο Βλαχάβα καλώντας τον να επιστρέψει στην Εκκλησία και στο ράσο. Πρόλαβε όμως ο Αλή πασάς, του οποίου διακαής πόθος ήταν η σύλληψη του Βλαχαβιώτη πρωτοκαπετάνιου. Αρχικά πίεσε τους κατοίκους της Σκοπέλου να τον παραδώσουν. Εκείνοι όμως, στηριζόμενοι στο ισχυρό τους ναυτικό, αρνήθηκαν. (Η Σκόπελος διέθετε τότε περισσότερα από 30 πλοία, που ήταν εξοπλισμένα με 140 πυροβόλα).

Ο Αλή κατέφυγε στη συνέχεια στο δόλο. Φρόντισε να φθάσει στον παπά - Θύμιο Βλαχάβα πλαστογραφημένη επιστολή, εκ μέρους υποτίθεται των συναγωνιστών του Λαζαίων, οι οποίοι τον καλούσαν σε «αντάμωμα», κοντά στην Κατερίνη. Ανυποψίαστος και δίχως μέτρα προφύλαξης, ο παπά - Θύμιος Βλαχάβας έσπευσε να τους συναντήσει. Το τέχνασμα πέτυχε και αντί για τους Λαζαίους τον ανέμεναν οι στρατιώτες του Αλή πασά. Η μαρτυρική πορεία του παπά - Θύμιου Βλαχάβα προς τον θάνατο, ήταν πλέον προδιαγραμμένη . Βασανίστηκε επί ημέρες στις φυλακές των Ιωαννίνων, ενώ για την εκτέλεση του οι μαρτυρίες δεν συμφωνούν. Άλλοι την τοποθετούν το 1808, ενώ κάποιοι στις αρχές του 1809. Για το μαρτυρικό του θάνατο σώζονται δύο συγκλονιστικές αναφορές. Η μία ανήκει σε αυτόπτη μάρτυρα, τον Γάλλο πρόξενο Πουκεβίλ: «Τον έδεσαν σε κάποιο πάσσαλο, στην αυλή του Αλή πασά. Τον αντίκρισα. Ναι, ήταν ο Θύμιος Βλαχάβας που άλλοτε συνάντησα στην Πίνδο με τα παλικάρια του... Άφθονος ο ιδρώτας έτρεχε από το πυκνά του γένια. Ήξερε ποια τύχη τον περίμενε. Και εκείνος, ατάραχος, με κοίταξε

με τα γεμάτα γαλήνη μάτια του. Σαν να με θεωρούσε μάρτυρα του θριάμβου του πάνω στον δήμιό του».

Η σκυτάλη για το μαρτυρικό του τέλος δίνεται στη γραφή του Κούμα: «..Έπαθε το σκληρότερο όλων των θανάτων. Του έκοψαν μεληδόν (κομμάτι-κομμάτι) το σώμα, ώσπου τον ενέκρωσαν». Τελικά, το διαμελισμένο σώμα του σκορπίστηκε στον όχλο που παραληρούσε στα δρομάκια των Ιωαννίνων. Έτσι τελείωσε ο τρικυμιώδης μα και ένδοξος βίος του Βλαχαβιώτη οπλαρχηγού για να γίνει θρύλος από τον λαό ο οποίος τον εξύμνησε και τον ηρωοποίησε μέσα από την δημοτική μουσική παράδοση .

Λέει ένα από τα δημοτικά τραγούδια για τον ηρωικό παπά- Θύμιο Βλαχάβα :

«Αηδόνια μου περήφανα, πεύκα καμαρωμένα,

φέτο να μη λαλήσετε, φέτος να μαραθείτε,

τον παπα- Θύμιο πιάσανε, τον καπετάν Βλαχάβα·

στη μέση του ο Μουχτάρ Πασάς, πίσω οι τσαχανταραίοι

κι από κοντά οι μπέηδες κι οι τουρκοπουλημένοι.

Κι Αλής πασάς σαν το 'μαθε, δεν πίστευε το θάμα.

Ατός του τον προβόδισε, ατός του του μιλάει:

– Παπά! Βρε κερατόπαπα που χάλασες τον τόπο.

Δεν σ' άρεθ' ο Αλής πασάς, δεν σ' άρεθ' ο Σουλτάνος

και μπαϊράκι σήκωσες να γίνεις βασιλέας;

– Μη βλαστημάς Αλή πασά, μη βλαστημάς βεζίρη!

Σόφταιξα, σε πολέμησα και σόπεσα στα χέρια!

–Γίνεσαι Τούρκος, βρε παπά, κι ούλα στα συμπαθάω.

–Ρωμιός εγώ γεννήθηκα, Ρωμιός θε να πεθάνω...» .